

Deziderate privind contribuția activității non-formale în școala primară

Florentina PLENICEANU*

One of the functions of the museum is education. For this reason, the Iron Gates Region Museum from Drobeta Turnu Severin creates educational partnerships between the schools from Mehedinți county and museum institution. The proposed activities show the ethnographic heritage from Mehedinți county, crafts, traditional culture.

Keywords: heritage, education, ethnography, craft, traditional culture

Cuvinte cheie: patrimoniu, educație, etnografie, meșteșug, cultură tradițională

Educația prin patrimoniu¹ este o noutate în măsura în care este prezentată în termenii moderni utilizați în zilele noastre, aceasta făcându-se în familie și în societate atâta vreme cât s-au cunoscut și prețuit valorile identitare. După 1990 influențe din afara spațiului românesc au creat transformări semnificative în satul mehedintean, transformări care se resimt și-n planul mentalului colectiv. În cercetarea de teren înregistrăm înstrăinarea locuitorilor de la sat de valorile culturii populare tradiționale și înțelegem că satul nu mai deține în fondul activ elementele modului de viață tradițional specific, un motiv în plus ca educația *prin muzeu și pentru muzeu*² să fie un obiectiv al Muzeului Regiunii Porților de Fier care are la îndemână teaurizat obiectul de patrimoniu al cărui potențial educativ asigură sedimentarea informației prin mijloace plăcute de învățare. O soluție ideală pentru carențele unui sistem de învățare care se găsește într-o continuă transformare de mai bine de 20 de ani este azi educația non – formală oferită de orice sector educativ în afara spațiului școlii.

Pornind de la ideea că obiectele etnografice sunt importante surse de informare asupra trecutului poporului, specificului național, mărturii nemijlocite despre condițiile de muncă și de trai, că obiceiurile și tradițiile a căror dinamică face să pierdem esențialul uneori, proiectele educaționale pe care le inițiem au în vedere în mare măsură școlarul de vârstă mică, vârsta fiind factorul care sprijină receptarea informației aproape așa cum e transmisă. De asemenea muzeul devine partenerul oricărei școli care solicită susținere documentară în vederea desfășurării acțiunilor cu caracter etnografic, informații care să conducă la o raportare cât mai corectă, din punct de vedere identitar, la valorile culturii tradiționale.

*Satul tradițional mehedintean văzut prin ochii copilului*³ este proiectul educațional ale cărui activități desfășurate în anul 2010 ne reconfirmă că parteneriatul muzeu - școală contribuie la îmbunătățirea cunoștințelor copiilor, tinerilor metodele utilizate putând fi considerate la un moment dat demersuri pedagogice proprii. Feed-back-ul fiind cel scontat, reiterăm ideea acțiunilor cu școlarul mic în cadrul proiectelor secției de Etnografie în anul școlar 2014 - 2015.

* muzeograf, Muzeul Regiunii Porțile de Fier, Drobeta Turnu Severin; e-mail: florentinapleniceanu@yahoo.com

¹ Florentina Pleniceanu, Florina Diaconu, Letiția Ionela Palcu, *Relația muzeu – școală în contextul educației pentru patrimoniu*, DROBETA XXII, seria Pedagogie Muzeală, Editura Universitaria, Craiova, 2012, p.78 - 88; Varvara Măneanu, *Vestigiile arheologice și tradiții culturale*, Editura MJM, Craiova, 2009, p.101 - 115.

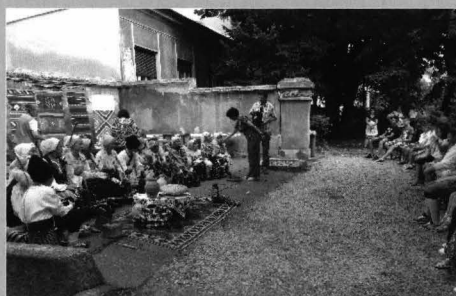
² Radu Florescu, *Bazele muzeologiei*, București, 1994.

³ Florentina Pleniceanu, *Aspecte ale educației pentru patrimoniu etnografic în cadrul relației muzeu – școala primară*, BURIDAVA studii și materiale X, Editura OFFSETCOLOR, Râmnicu Vâlcea, 2012, p. 256- 264.

Imagini din timpul activităților subsumate proiectului *Satul tradițional mehedințean văzut prin ochii copilului*
Images during the activities of the project *Mehedinți traditional village seen through the eyes of the child*

Una dintre acțiunile *Scolii de vară 2014, Șezătoarea*, ai cărei actanți au fost elevii școlilor din comuna Balta - Mehedinți, au pus față în față două tipuri de grupe de copii, copiii care trăiesc și cresc la sat și copiii care locuiesc în oraș. Primele observații au fost asupra diferențelor în modul de viață al fiecărui grup, în timp ce pentru copilul de la sat fiecare etapă a manifestării era parcursă cu un firesc natural, copilul de la oraș, exponentul omului modern, devine tot mai surprins de frumusețea, veselia, vitalitatea și îndemânarea pe care le dovedește celălalt. Dispare astfel ideea că satul înseamnă primitivul, că este sub nivelul unei bune condiții umane și din momentul acela timpul petrecut împreună de cele două categorii de copii devine insuficient pentru multele curiozități trezite în timpul întâlnirii.

Școala de vară, iulie 2014 – Șezătoarea
Sumemr school, July 2014 – The sewing bee

Cunoscând din experiențele anterioare că pedagogizarea excesivă periclitează acțiunile cu specific etnografic, inițiem un proiect educațional în care parteneri vor fi două școli, una din mediul urban (Școala cu clasele I -VIII *Alice Voinescu* din Drobeta Turnu Severin), cealaltă din mediul rural, Școala cu clasele I-VIII din satul Balta, proiect ale cărui acțiuni vor fi gândite independent de contextul strict școlar, implicit a rigurozității pedagogiei școlare. Considerăm că acestea vor contribui la maximizarea dimensiunii educative și vor favoriza dezvoltarea unor sentimente pozitive față de obiectul de patrimoniu și de lumea înconjurătoare. Continuăm tema *Satul mehedințean văzut prin ochii copilului* ca investigând subiecții să obținem de data aceasta două puncte de vedere. Ca acțiunile să aibă forță educativă vom valoriza în manieră didactică exponate din colecțiile secției de Etnografie și Artă Populară - *descriere, reproducere în creion, reproducere în cazul pieselor ușor de realizat (cusături, traforaj etc)* astfel încât să obținem concluzia pe care altfel, într-un tur ghidat, muzeograful o transmite, și anume dificultatea, ingeniozitatea și de foarte multe ori bunul gust cu care obiectele, cu valoare decorativă sau utilitară au fost lucrate. Cu *turul ghidat interactiv* în Muzeul Hidrocentralei scontăm pe incitarea curiozității și dorința descoperirii unei lumi necunoscute de către copilul secolului XXI.

De comun acord cu dascălii celor două clase din ciclul primar propunem *ora de povești* care va fi susținută de filme etnografice și prezentări power point. Urmărim cu aceasta un *dialog* între cele două grupe de copii pe care-l va genera copilul *de la sat* care va recunoaște valorile prezentate și va susține importanța lor în fața copilului *din oraș*.

Ce este frumos în casa mea – o provocare prin care interpretăm realitatea, ne va face cunoscută părerea copiilor despre trecut și prezent, părere exprimată în scris care se va regăsi în *dosarul pedagogic*⁴ pe lângă *fișa de lucru* (a fiecărei activități) și *chestionare - unelte de pedagogie muzeală*⁵. Astfel, la o analiză comună vom putea solicita o argumentare pentru fiecare idee pe care o aflăm.

Cercetare de teren este numele acțiunii prin care muzeograful etnograf însoțește copilul de la oraș în satul mehedințean. Pregătiți cu pix, caiet pentru *culegere de informații din teren*, poate și un aparat foto, copiii vor afla câteva aspecte ale activității neștiute a muzeului. Copilul de la sat va vizita biblioteca muzeului, biblioteca județeană, Arhivele Statului, filiala Mehedinți, locuri în care va afla că se păstrează documente, cărți în care sunt consemnate lucruri despre viața tradițională din satul românesc și pe care le poate cerceta și studia la rândul său pentru a înțelege și aprofunda specificul local și național în context european și universal. Considerăm că prin aceste acțiuni facem cunoscută o ocupație mai puțin înțeleasă de către publicul de muzeu, aceea de muzeograf, o ocupație pe care cel care o îmbrățișază, o face dintr-o nemăsurată pasiune. Odată ce copiii au devenit mici *gustieni* (povestim cine este întemeietorul Muzeului Național al Satului *Dimitrie Gusti* din București și care este rolul său în etnografia românească), extindem *cercetarea* în satele în care Muzeul Regiunii Porților de Fier are colaboratori în rândul meșterilor populari, Noapteșă - comuna Șişești și Cracul Muntelui - comuna Ponoarele. Meșterii olari din Șişești le vor transmite din secretele meșteșugului, vor afla despre calitățile pământului din Valea Coșuștei și vor deprinde mișcări ușoare la roata olarului. Muzeul Memorial Gheorghe Ionescu Șişești deschis de Primăria Șişești cu sprijinul nemijlocit al Muzeului Regiunii Porților de Fier (restaurare/conservare, tematică, expunere) este un alt punct foarte important în care copiii, indiferent din ce grup, câștigă informații prețioase despre zona etnografică Mehedinți (ocupații, meșteșuguri, tradiții și obiceiuri, zonă geografică) și foarte important, despre omul extraordinar care a dat nume și a luat numele localității, academicianul Gheorghe Ionescu Șişești. De asemenea vor afla despre preocupări foarte vechi privind activitatea muzeală a unor dascăli de excepție din această zonă încă de la începutul secolului al XX-lea.

Spre Munții Mehedinților, la **Ponoarele**, *cercetarea* are loc în atelierul meșterului popular Oana Nicoleta Pârvan, atelier în care industria casnică de odinioară se practică cu mijloace moderne, însă cu grijă mare pentru obținerea acelorași produse de excepție de port popular și țesături de interior. Traseele parcurse atât spre Șişești cât și spre Ponoarele vor evidenția alte valori ale Mehedinților, elementele arhitecturii tradiționale spre care copiii în *cercetarea* lor vor fi orientați astfel încât la sfârșit, portofoliul fiecăruia să fie atât de consistent, încât sinteza acestor acțiuni să fie ușor de exprimat în scris pentru concursul *Micul etnograf* (concursul va consta în evaluarea portofoliilor la sfârșitul anului școlar).

În săptămânile premergătoare sărbătorilor mari, Paști și Crăciun, continuăm *cercetarea* în satele comunei Balta, ghizi fiindu-ne grupa de copii din școala parteneră în proiect. De data aceasta interesul va fi față de obiceiurile și tradițiile dintr-o zonă în care elementele moderne încă n-au modificat în totalitate tradiția. Diversele ipostaze surprinse în fotografii vor fi prezentate într-o fotoexpoziție organizată în spațiile muzeului severinean, expoziție vernisată și prezentată de copii.

Pe tot parcursul proiectului marcăm sărbătorile din calendarul popular prin *expuneri tematice*, revenim la *ora de povești* ori de câte ori se impune și în măsura în care se poate vom încerca să asistăm (în mod expres pentru copilul din oraș) la felul în care acestea sunt petrecute, pătrundem în gospodăria

⁴ www.quai.brandlz.fr - accesat în data de 24 octombrie 2014.

⁵ *Idem*.

mehedințeană și aflăm lucruri despre gastronomia tradițională (Colindatul, Babele, Buna Vestire, Joimărița, Învăruichitul, Nedeia de Sfântul Ilie din satul Balta).

Vom avea în vedere promovarea produsului cultural, a întregului proiect atât în media locală cât și cu ajutorul social media, o pagină deschisă într-o rețea de socializare în care un număr mare de utilizatori poate veni în dialog cu echipa de lucru a proiectului, fapt care poate conduce la o îmbunătățire și dezvoltare a acestuia. Toate evenimentele vor fi prezentate și în limba engleză, ținem cont că utilizatorii rețelei nu sunt doar români și că pedagogia muzeală este o disciplină destul de nouă în țara noastră, iar în mediul on-line se găsesc cele mai multe intervenții asupra acesteia.

Șezătorile deja susținute în spațiile muzeului, atelierele de creație (Mărțișorul, Joimărița) care au precedat expoziții deosebite, meșteșugurile prezentate cu ajutorul meșterilor populari (olărit, brodat, țesut), atelierele de împletituri din nuiile și fibre vegetale, paradele de port popular din colecțiile particulare mehedințene organizate în parteneriat cu Colegiul Național Traian și Colegiul Național Pedagogic Ștefan Odobleja din Drobeta Turnu Severin, întâlniri și dezbateri cu școala mehedințeană la numeroase sărbători populare și practica pedagogică susținută deseori de studenți ai facultăților de Litere și Sociologie în secția de Etnografie sunt câteva dintre acțiunile cu rezultate deosebite care ne obligă la o și mai mare dedicație față de actul cultural menit să sprijine educația formală.

Rezultatele și observațiile în urma activităților pe care le propunem le vom monitoriza sistematic și vor fi valorificate publicistic în revistele de Pedagogie Muzeală.

BIBLIOGRAFIE:

FLORESCU, Radu. *Bazele muzeologiei*, București, 1994.

MĂNEANU, Varvara. *Vestigiile arheologice și tradiții culturale*, Editura MJM, Craiova, 2009.

PLENICEANU, Florentina. *Aspecte ale educației pentru patrimoniul etnografic în cadrul relației muzeu – școala primară*, BURIDAVA studii și materiale X, Editura OFFSETCOLOR, Râmnicu Vâlcea, 2012.

PLENICEANU, Florentina; DIACONU, Florina; PALCU, Letiția Ionela. *Relația muzeu – școală în contextul educației pentru patrimoniul*, DROBETA XXII, seria Pedagogie Muzeală, Editura Universitaria, Craiova, 2012.

www.quai.brandlz.fr.